

НОВІТНІ ЧАСИ

УДК 94 : 327 (460 : 430) «1918/1920»

DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2021.6.127>

Анастасія Хмель*

ІРЛАНДСЬКЕ ПИТАННЯ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ІСПАНІЇ: 1918–1921 рр. (ЗА ДОКУМЕНТАМИ ІСПАНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА У ЛОНДОНІ)

Анотація: Ірландці у міжвоєнний період наполегливо прямували до незалежності (невдале повстання 1916 року, війна з Великою Британією 1919–1921 рр. та подальші дії для позбуття статусу домініону до 1937 року), прагнучи залучити міжнародну спільноту до цього процесу. Більшість країн уважно стежили за подіями, не стаючи на їх бік. В іспанській зовнішній політиці ірландський напрямок мав особливе місце ще з часів Філіппа II (XVI ст.), коли Король двічі втручався у війну ірландців проти англійців і зазнавав поразки. З того часу пройшло чотири століття і за подіями в Ірландії після Першої світової війни Іспанія уважно стежила (про що свідчать численні листи Посла Іспанії у Великій Британії на адресу голови держави із інформацією щодо перебігу подій), дотримуючись нейтралітету, проте ставлення іспанського населення було не таким однозначним, оскільки вони підтримували націоналістів Ірландії.

Ключові слова: Ірландія, Велика Британія, посольство, Меррі дель Валь, Імон де Валера, «Sinn Féin»

Першу половину ХХ ст. історію Ірландії можна асоціювати з її шляхом до незалежності. Цей процес був поступовим. Так, після тривалих боїв ірландців з військами Британії у 1919–1921 рр., за Англо-ірландським договором Ірландію було визнано одним із її домініонів під назвою «Ірландська Вільна держава» (почав діяти з 1922 р.). Потім почалася дворічна громадянська війна в Ірландії між прибічниками та противниками угоди, адже, за умовами угоди, від Ірландії було відділено шість північних графств, які залишилися у складі Англії. 1937 р. Ірландія позбулася статусу домініону Британії, тоді ж була прийнята нова Конституція, за якою держава отримала назву «Ірландія», а за формою державного правління фактично стала республікою. Але то був не останній етап на шляху до незалежності. Останнім став закон, підписаний президентом Ірландії Шоном Т. О'Келлі 21 грудня 1948 р., за яким Георга VI позбавили останніх символічних повноважень, що він мав: підписання вірчих грамот, що акредитують ірландських послів в інших країнах, і

* Хмель Анастасія Олександрівна – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4881-7859>; e-mail: hmelnastia@ukr.net

міжнародних договорів від імені Ірландії. Даний закон носив назву «Закон про скасування Закону про виконавчу владу (зовнішні відносини) 1936 року», і він проголосив Ірландію республікою та переклав на її президента здійснення міжнародних представницьких повноважень (дійсний з 18 квітня 1949 р.)¹. Саме тоді Ірландія стала і де-факто і де-юре незалежною та самостійною. На сьогодні Республіка Ірландія є членом ООН, ОЕСР, ЄС, а 2007 р. ірландська мова набула статус мови ЄС і стала 21-ю мовою Союзу.

Великого значення набуває сам процес боротьби за отримання незалежності і реакції на нього сусідніх країн. Іспанія наприкінці XVI ст. стала на бік Ірландії, двічі втрутившись у їх боротьбу аби послабити Велику Британію, завдати їй удару. Ці спроби виявилися невдалими. Можливо, саме це і стало однією з причин нейтрального ставлення іспанців до боротьби ірландців на початку XX ст., під час і після Першої світової війни. З іншого боку, як свідчать документи Історичного національного архіву Мадрида, націоналістично налаштовані барселонці виступали із підтримкою ірландців у їх боротьбі. Тож ірландське питання у внутрішній і зовнішній політиці Іспанії виступає вже не таким однозначним.

В українській науковій школі даному питанню загалом не присвячено уваги, що робить тему актуальною. Крім іншого, залучення до розкриття даної теми матеріалів Історичного національного архіву Іспанії надасть темі новизни. Метою даної розвідки виступає аналіз місця ірландського питання (боротьби Ірландії за незалежність від Великої Британії) в 1919–1921 рр. у зовнішній політиці Іспанського Королівства. Мета буде досягнута дослідницею через реалізацію наступних завдань: аналіз і систематизація наявних наукових наробків як української наукової школи, так і іспанської з опорою на матеріали іспанського архіву та публікацій в іспанській пресі («La Vanguardia»); висвітлення ставлення Іспанії та її населення до ірландського питання у зазначений період; аналіз і висвітлення офіційної іспанської позиції до ірландського питання.

Щодо історіографії питання, то, як було зазначено вище, даним питанням переважно опікуються іспанські дослідники. Так, Анібал Хосе Маффео досліджує роль Ірландії під час Першої світової війни². Енріке Гарсія Ернан у своїй докторській дисертації 1999 р. «Ірландське питання у зовнішній політиці Філіпа II» вимальовує історичний вплив Ірландії на європейський континент, зокрема узбережжя Іспанії ще з кінця IX ст. та характеризує дії іспанських монархів у напрямку ірландського питання у другій половині XVI ст.³ Енріке Гарсія зазначає, що каменем спотикання між Іспанією та Великою Британією часів Пізнього Середньовіччя стають питання віри, оскільки Генріх VIII сподівався контролювати духовні й економічні аспекти Церкви, у тому числі і на території Ірландії. «Англійський монарх хотів зміцнити свою політичну, економічну та моральну позицію щодо своїх шотландських та ірландських сусідів; а також проти його іспанських і французьких антагоністів...»⁴. Тому підтримка Ірландії в цей час була питанням політики, престолонаслідування, релігії. Енріке Гарсія наголошує, що за планами Філіпа II, Ірландію довелося б атакувати та відвоювати не

¹ Лук'янюк Володимир. Незалежність Ірландії. «Цей день в історії». URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0418Q/>

² Maffeo Anibal José. Irlanda y la Primera Guerra Mundial // Revista Relaciones Internacionales. № 30 (Segmento Digital). Primer semestre de 2006. URL: <https://cutt.ly/cUCrtch>

³ García Hernán Enrique. La cuestión irlandesa en la política internacional de Felipe II. Tesis Doctoral. Universidad Complutense de Madrid, 1999. URL: <https://eprints.ucm.es/id/eprint/2511/1/T23155.pdf>

⁴ Ibidem.

лише для того, щоб згодом перемогти Англію, але й щоб нейтралізувати бунтівні провінції Нідерландів. Так, між 1577 і 1580 роками король намагався таємно здійснити різні спроби вторгнення до Ірландії, які були невдалими, і під час Другої ірландської війни (1579-1583) іспанська кампанія також була невдалою. Тож, Філіп II так і не міг знайти спосіб використати Ірландію в своїх планах, хоча і підтримував довіру та ілюзії ірландців щодо допомоги Іспанії до підписання миру з Англією⁵. Тож Ірландія в планах Іспанії у XVI ст. виступає як територія, яку можна використовувати в якості плацдарму у боротьбі проти Великої Британії.

Іспанський дослідник Солер Парісіо Пере, досліджуючи роль Ірландії під час Громадянської війни в Іспанії⁶, відзначив, що католицький характер ірландської нації відіграв вирішальну роль у реакції, яку викликала війна в Іспанії серед її громадян. Науковець подає коротку довідку історії Ірландії першої третини XX ст., наголошуючи, що «ірландська проблема» – це неоголошена війна між британськими військами та Ірландською республіканською армією (ІРА), яка влітку 1919 р. присягнула на вірність самопроголошеному парламенту Ірландії. Більшість націоналістичних об'єднань та органів були заборонені британською владою, і протягом 1920 р. збройні підкріплення з Англії розв'язали жорстокі репресії по всьому острову. Автор зазначає, що після підписання Англо-ірландської угоди та початку громадянської війни, ірландська католицька ієрархія засудила революційний республіканізм. Окремо дослідник зупинився на зовнішній політиці Ірландії, зазначивши, що після затвердження Конституції 1922 р. передбачалося створення як верхньої, так і нижньої палати Ірландії (або *Dáil Eireann*), британський король мав залишатися главою держави, а його представником в Ірландії мав бути генерал-губернатор. Ірландські дипломатичні місії були призначені за межами Співдружності, а Вільна держава приєдналася до Ліги Націй. Але, як відобразив автор, це був не останній етап, але дуже важливий, оскільки дав можливість проводити зовнішню політику, хоча і не дуже самостійну, проте офіційну⁷.

Тож, можемо підсумувати, що ірландський напрямок у зовнішній політиці Іспанії в 1919-1922 рр. недостатньо розкритий в іспанській історіографії.

Нагадаємо, що Іспанія не приймала участь у Першій світовій війні й обіймала статус нейтралітету, проте підтримували економічні зв'язки з країнами Антанти, серед яких була і Велика Британія. Відносини з останньою носили складний характер, адже з одного боку, Іспанія потребувала британського вугілля для розвитку економіки, з іншого – Іспанія та Велика Британія мали суперечливі аспекти у відносинах: належність Гібралтару та питання релігії. І якщо останнє використовувалося Іспанією і в попередні століття та впливало на її втручання в ірландські повстання у XVI ст.⁸, то сила Британії, двосторонні економічні зв'язки, наявність сепаратистських тенденцій у Каталонії та Країні Басків, вимагали від Іспанії бути обережною й обачною у своїх діях в ірландському напрямку.

Відносини Іспанії та Великої Британії після Першої світової війни, незважаючи на непорозуміння, будувалися за логікою версальської системи міжнародних відносин, обидві

⁵ Ibidem.

⁶ Soler Paricio Pere. *Irlanda y la Guerra civil española : nuevas perspectivas de estudio*. Bilbao: Universidad del País Vasco, D.L. 2018. 361 p. URL: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/43983/1/PSP_TESIS.pdf

⁷ Ibidem.

⁸ García Hernán Enrique. Op. cit.

вступили до Ліги Націй і дотримувалися дипломатичних методів у двосторонніх відносинах. Тому, коли вчергове Ірландія спалахнула, прагнучи незалежності, Іспанія намагалася стояти осторонь. Це була одна з причин, чому протягом 1920-х років відносини між двома країнами обмежувалися культурними й ідеологічними інтересами. Тільки у 1930-х роках між країнами були встановлені дипломатичні відносини⁹.

Що ж до офіційної позиції Іспанії, то про неї ми дізнаємося з документації Міністерства закордонних справ у листуванні Посольства Іспанії в Лондоні з Міністром Держави. Посол Альфонсо Меррі дель Валь доповідає про ірландське питання у листуванні, додаючи до листів велику кількість вирізок з газет, які розкривають сутність ірландського питання, перебіг подій, дії з боку представників Ірландії за кордоном. Ці листа-звіти допомагають нам дізнатися, як ірландський націоналізм розуміли у Великій Британії та що послы прагнули повідомити Іспанії. У розділі «Ірландське питання» ми також знаходимо, адресований Міністру Держави Меморандум на підтримку претензій Ірландії на визнання суверенної та незалежної держави, який був представлений на Паризькій конференції 1919 р.¹⁰

Велика частина матеріалів архіву дають можливість ознайомитися з діяльністю Командора Імона де Валера, який об'єднав під своїм керівництвом різні елементи ірландського націоналізму («Dail», «Sinn Fein» та IRA), ставши політичним лідером з 1918 р. Також розкривається роль Коллінза, який був підпільним очільником руху, але після втечі Валери з в'язниці був призначений канцлером казначейства, і йому було доручено отримати державну позику для фінансування роботи «Dail» «для поширення ірландської справи по всьому світу» та створення адміністрації в Ірландії¹¹. Щодо діяльності І. де Валера, то у червні 1919 р. він поїхав до Сполучених Штатів переконаний, що ключ до незалежності Ірландії полягає в тому, щоб змусити американську громадську думку вплинути на Велику Британію. Протягом наступних вісімнадцяти місяців де Валера проводив кампанію в США, зібравши п'ять мільйонів доларів і мобілізуючи американських політиків, прихильних до Ірландії, намагаючись створити проірландські платформи незалежності.

У листі від 14 січня 1918 р., адресованого Президенту Ради та Міністру Держави Мануелю Гарсія Пріето, маркізу Альхусемасу¹² від Посла Іспанії у Великій Британії Меррі дель Валя йдеться як раз про спроби І. де Валери знайти прибічників серед американців у 1918 р. Але по тональності викладеного зрозуміло, що ставлення до останнього негативне, як і до його дій:

«Під час минулої осені загроза повстання з боку ірландської сепаратистської республіканської партії, відомої під назвою «Sinn Fein», набула серйозного значення... Син американської сім'ї іспанського походження, учень однієї з головних ірландських католицьких шкіл на ім'я Валера, імпровізував на тріумфальній трибуні цієї справи (що розсипається) (визнання Ірландії міжнародною спільнотою – А.Х.) серед найбільш безвідповідальної і менш заможної частини народу, традиційно схильної до бунту і дуже доступної для риторики»¹³.

⁹ Soler Paricio Pere. Op. cit.

¹⁰ Archivo Histórico Nacional de Madrid. Ministerio Exteriores. H, 2710. URL: <https://cutt.ly/b1WBUa5>

¹¹ La pieza del mes 1919. La Cuestión de Irlanda en el Archivo Histórico Nacional. URL: <https://cutt.ly/fUCeWel>

¹² Мануель Гарсія Пріето, маркіз Альхусемас обіймав посади Президента Ради та Міністра Держави у періоди: 3.11.1917 – 22.03.1918, 9.11.1918 – 5.11.1918, 16.02.1923 – 15.11.1923 (див.: Los Gobiernos de Alfonso XIII (17-V-1902/14-IV-1931). URL: <http://www.luisbelenes.es/AlfonsoXIII.htm>)

¹³ Archivo Histórico Nacional de Madrid. Ministerio Exteriores. H, 2509, banda, 001-002.

Стає очевидним, що несхвально посол ставиться і до тієї публіки, що приходить слухати промови Валери. Далі в листі Меррі дель Валь надає перелік причин, чому справа «сепаратиста» зазнала невдачі:

«По-перше, він зробив фундаментальну помилку, відійшовши від усіх релігійних ідей і навіть кинув виклик церкві в її пропаганді, стверджуючи, що, як показав випадок радикального ірландського націоналіста Девеліна й інших, ті, хто не має віри втрачені для Ірландії, крім тих, чії глибокі католицькі настрої вкорінені століттями в ірландській душі»¹⁴.

Другою помилкою Валери був його заклик за добровільне припинення всього експорту до Англії, оскільки таким чином він протистояв дуже потужному класу сільськогосподарських виробників Ірландії. Оскільки з точки зору Меррі дель Валя радикально налаштовані ірландці були сепаратистами, він певним чином порівнював їх з радикальними басками, зазначаючи, що торгівля набагато краще, ніж войовничі настрої, як за часів карлістів. Останньою причиною поразки посол називає нерозуміння переваги англійської збройної сили над ірландською.

Далі за текстом у даному листі зрозуміло, що умиротворення вітається послом і що Установчі збори, які скликані британським урядом, приступлять до розробки політичної системи прийнятної для всіх вірувань і всіх націй. Дії британського уряду посол називає «толерантними», але до тих пір, поки їхні супротивники не порушують громадський порядок¹⁵.

Окрім І. де Валера, в США, як посланець від Ірландії, у 1919-1921 рр. діяв Патрік МакКартан¹⁶, тому ірландське питання також висвітлено у листуванні Посольства Іспанії у США. Так до свого листа від 16 грудня 1918 р. Міністру Держави Надзвичайний і Повноважний Посол Іспанії у Вашингтоні Хуан Ріаньо і Гаянгос¹⁷ додав лист Патріка МакКартана від 2 грудня 1918 р. У своєму листі до іспанського посла в США Патрік МакКартан зазначає, що мета Паризької мирної конференції не лише покласти край нинішній війні, а й забезпечити майбутній мир у світі і, відповідно, конференція має обов'язково визнати Ірландію. Власне у цьому листі МакКартан, як обраний представник ірландського народу, передає через Посла запит уряду Іспанії з метою визнання Ірландії. Свою позицію він обґрунтовує наступним чином:

«а) Ірландія географічно, історично, лінгвістично та культурно є окремою нацією; б) Ірландія володіє всіма елементами, які становлять незалежну націю; в) Ірландія є однією з найстаріших і суверенних держав світу, яка здійснювала такий суверенітет протягом тисячі років; г) Ірландія ніколи не здавала свій суверенітет за пактом, угодою чи договором або шляхом

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Патрік МакКартан – ірландський республіканець і політик. Представник дипломатичних місій у Сполучених Штатах і Радянській Росії від Ірландії у 1919-1921 роках. Одним з його завдань було домогтися визнання Америкою незалежності Ірландії до Паризької мирної конференції 1919 року, що виявилось неможливим. Другим напрямком його діяльності була Радянська Росія. Він вів переговори з радянським урядом у 1920-1921 роках прагнучи визнання ним Ірландської Республіки, хоча у той час обидві були державами-паріями. Однак такі зусилля не вдалися, і дипломатичні відносини були утверджені лише десятиліттями потому (див.: Coleman Marie. McCartan Patrick // Dictionary of Irish Biography. URL: <https://www.dib.ie/biography/mccartan-patrick-a5575>).

¹⁷ Хуан Ріаньо і Гаянгос (Juan Riaño y Gayangos) був послом Іспанії в США з 1914 до 1926 року.

завоювання будь-якій іншій державі, і виконання, або здійснення зазначеного суверенітету було призупинено лише за допомогою зовнішньої сили; д) Ірландія підтвердила свідому волю свого народу, щоб домогтися відновлення та здійснення зазначеного суверенітету всіх поколінь з моменту призупинення, і докази зазначеної свідомої волі були ще раз підтверджені силою зброї під час нинішньої війни»¹⁸.

До цього ж листа Посол долучив витяг з англійської газети, в якій описані події навколо Ірландії в англійській політиці на початку ХХ ст.: «Але війна... спрацювала проти справи вільної Ірландії. І оскільки автономія була відкладена, сепаратизм підняв свій прапор і захопив вразливі натовпи Ленстера, Мюнстера та Коннота»¹⁹. Окрім іншого, автор статті зазначає, що «Sinn feiners», які хочуть створити Ірландську Республіку, мало-помалу знищили автономістську організацію і вже 5 листопада 1918 р. ірландець О'Коннор звернувся до Палати громад з проханням надати Ірландії автономію перед Мирною конференцією й отримав відмову. У статті також визначено, що всередині партії «Sinn Feinn» є кілька тенденцій: деякі філії радикально сепаратистські, а інші задовольнилися б широкою автономією. Проте всі вони роблять ірландське питання міжнародною проблемою. Особливої уваги заслуговує той факт, що автор статті звинувачує обидві сторони – і Англію, й Ірландію:

«Якби Англія надала Ірландії автономію до пожежі, вона б не боролася в ній із жахливими ірландськими труднощами. І сьогодні в Ірландії не було б сепаратизму. Але треба сказати, що багато в чому винні самі ірландці... Якби між ними була однотайність, то вони вже давно б мали «Правила самоуправління»»²⁰.

«Правила самоуправління» (англ. «home rules»), які висувалися англійською владою й обговорювалися з ірландськими силами, були важливою темою і для іспанської преси. Так, у «La vanguardia» від 9 листопада 1929 р. було опубліковано інформацію про зустріч представників різних фракцій Ірландії у Дубліні (Ірландська мирна конференція) для перемовин щодо надання «Правил самоуправління»²¹.

У тій же газеті за 23 червня 1921 р. ми можемо ознайомитися з великою кількістю новин довкола Ірландії: що уряд Британії вирішив направити нові підкріплення до Ірландії, про вдалу мандрівку британських монархів до Белфасту та про зміст промови Короля Георга на відкритті парламенту Північної Ірландії (висловив сподівання, що його візит може стати прелюдією до пацифікації країни, і тепло закликав ірландців примиритися й об'єднатися), про виступ пана де Валера, у промову якого втрутився австралійський журналіст Глаrado, заявивши, що марно пропонувати Ірландії статус, рівний статусу британських домініонів, про засідання у Палаті Лордів, коли йшлося про примус повстанців до поваги «Правил самоуправління», оскільки уряд без вагань використовуватиме його»²².

7 грудня 1921 р. «La vanguardia» публікує текст англо-ірландської угоди, яка була досягнута між британським урядом і делегатами від «Sinn Fein» щодо Статусу Ірландії та

¹⁸ Archivo Histórico Nacional de Madrid. Ministerio Exteriores. H, 2509, banda 1_006-008

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Archivo Histórico Nacional de Madrid. Ministerio Exteriores. H, 2509, banda 1_009-010

²¹ *La vanguardia*. Edición del martes, 09 noviembre 1920. P. 16.

²² *La vanguardia*. Edición del jueves, 23 junio 1921. P. 15.

уточнює її зміст більш пізнішими повідомленнями:

«Ірландія матиме той самий статус, що мають Канада, Австралія та Південна Африка в адміністративному порядку, а в політичному порядку її режим буде дорівнювати канадському. Назва її буде «Вільна Держава Ірландія».

Формула присяги депутатів буде наступною:

«Я... (ім'я депутата) ...урочисто присягаю на вірність Королю і прихильність до корони від імені «Вільної Держави Ірландії». ...Ірландія виконає, як домініон, частину британського боргу. Британська імперія виділить будь-який флот, необхідний для спостереження і безпеки берегів Ірландії, також для врегулювання митного питання, а в разі війни з іноземною державою імперія може використовувати всі ірландські порти. Ірландія зможе самостійно будувати й утримувати флот, який вона вважає необхідним для своїх потреб, але залежний від Британської імперії у разі війни. Військова потужність Ірландії буде пропорційною потужності Англії на основі відповідності населення.

...В Ірландії буде створено парламент, який ухвалюватиме закони про мир, порядок і належне управління, а також виконавча влада, відповідальна перед парламентом. Військові положення Статуту можуть бути переглянуті через п'ять років, коли Ірландія візьме на себе відповідальність за оборону свого узбережжя. У разі, якщо Ольстерська палата виступить проти угоди протягом місяця після ратифікації, повноваження Ірландської Вільної Держави не поширюватимуться на Ольстер, але кордон Північної та Південної Ірландії буде розмежований відповідно до волі населення та спеціальної комісії»²³.

Звичайно, вкрай цікавим виявилось питання поділу Ірландії. Але газета висвітлила і його. Відповідно до повідомлення, якщо Ольстер приймає угоду, то ірландський парламент здійснюватиме управління і в Північній Ірландії і в Південній.

Тож, як бачимо, іспанський уряд був добре проінформований щодо подій в Ірландії та довкола неї, адже через пошук допомоги у міжнародній спільноті ірландці зверталися за підтримкою, наголошуючи на важливості визнання Ірландії незалежною, до Іспанії, США й інших країн, зокрема Радянського Союзу. Але всі спроби виявилися марними і на офіційному рівні Іспанія дотримувалася нейтралітету.

Проте іспанські периферійні націоналізми проявляли інтенсивний інтерес до справи Ірландії. З початку ХХ ст. ірландський випадок викликав у Каталонії високий інтерес серед широкої громадськості, як серед поміркованих так і серед націоналістичних секторів. Протягом багатьох років публікувалися статті у пресі, в яких коментувалася політична еволюція острова²⁴, у столиці Каталонії були організовані зустрічі для обговорення небезпеки незалежності Ірландії, і навіть проводились різноманітні акти солідарності зі справою Sinnfeinrs (на підтримку дій Великої Британії). Інколи встановлювалися прямі контакти між речниками з обох сторін. Так, поміркований каталонський націоналізм знайшов зразок для наслідування в пактистському каноні В. Косгрейва. Ірландське повстання 1916 р. було інтерпретовано багатьма поміркованими каталонськими націоналістами як силовий акт, здійснений меншістю освічених людей у змові з німецькою владою²⁵.

²³ *La Vanguardia*. Edición del miércoles, 07 diciembre 1921. P. 15.

²⁴ *La Vanguardia*. Edición del martes, 09 noviembre 1920. P. 16-17.

²⁵ *Pere Soler Paricio*. Op. cit.

Навпаки, радикальні незалежні діячі Каталонії бачили у повстанні зразок для наслідування. Між 1918 і 1922 роками ірландське питання струшувало громадську думку Каталонії та викликало сильну солідарність серед прибічників суверенітету Каталонії; найрадикальніші каталонці безперечно назвали ірландську «національну революцію» як приклад для наслідування. Фактично смерть мера Корка від «Sinn Fein» Теренса Мак Свіні у Брікстонській в'язниці спричинила різні акти протесту в каталонській столиці²⁶. 7 лютого 1922 р. новий ірландський керівник отримав вітальне повідомлення від Жозефа Пуч і Кадафалча, президента Mancomunitat de Catalunya:

«Рада Співдружності Каталонії, офіційний орган, що представляє єдність каталонського народу, має честь і радість звертатися до уряду й ірландського народу з найсердечнішими вітаннями з відвоюванням національної свободи Ірландії та встановленням нової вільної Держави. Світська героїчна боротьба, сповнена жертв і болю, привела вас, ірландців, до відвоювання найдорожчого права народів, яке полягає у тому, щоб керувати собою. Свобода в Ірландії збільшує кількість старих націй, які повернули собі політичну популярність у наш час після того, як пройшли через похмурі часи гноблення. Це зміцнює нашу надію, що незабаром в Європі національні права народів будуть вважатися священними, так само як і права окремих людей, і кожен буде користуватися свободою, до якої прагне його воля та відзначена законом історії»²⁷.

Солер Парісіо Пере зазначав, що на початку 1920-х рр. до офісу Acció Radical Catalana (друкований орган радикальних каталонців), який було створено у столиці Франції, регулярно надходили видання, які редагувала ірландська делегація в Парижі. Деякі памфлети, промови й інші пропагандистські матеріали ірландського походження можна знайти в «Arxiu Nacional de Catalunya», оскільки вони уважно слідкували за діями ірландців. Ці наявні письмові свідчення засвідчують контакти, які встановили представники каталонського уряду в Парижі з ірландською делегацією. Наслідуючи ірландський приклад, каталоністи намагалися інтернаціоналізувати свою незалежність, долучивши до отримання незалежності членів міжнародної спільноти.

У 1922 р. для збору коштів з метою підтримки незалежності поневолених народів, була заснована Міжнародна федерація сепаратистських клубів, на теренах якої підтримували зв'язки сепаратисти різних країн. Франсеск Масія і Льюса, який був 122-м Президентом Каталонії, а в 1922 р. заснував незалежну партію «l'Estat Català», організував свого роду штаб каталонського руху за незалежність поблизу французької столиці і в цьому контексті там почали виходити «Butlletí de l'Estat Català» за зразком «Bulletin Irlandais». Обговорювалася гіпотеза створення «Ліги пригноблених націй», до якої увійшли б Каталонія, Країна Басків та Ірландія.

Влітку 1921 р. Міністерство закордонних справ Ірландії повідомило, що щонайменше чотирнадцять різних центрів в Іспанії організували мітинги на користь ірландської справи. Наприклад, Колегія ірландських дворян з Саламанки виступила твердою прихильницею ірландських націоналістів. Британський посол в Іспанії сер Есме Говард засудив спроби Ірландії здобути підтримку на півострові²⁸.

²⁶ Pere Soler Paricio. Op. cit.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

Висновки. Іспанський уряд був добре поінформований щодо подій в Ірландії та її справ на міжнародній арені, адже Патрік МакКартан звертався до Посла Іспанії в США з пропозицією підтримати вимоги визнання Ірландії до проведення Паризької мирної конференції 1919 р., шукаючи, таким чином, підтримки у міжнародної спільноти. Як констатуємо з листування, таку підтримку ірландці очікували отримати від Іспанії, США, СРСР. Але всі спроби ірландців виявилися марними і на офіційному рівні Іспанія дотримувалася нейтралітету. Що ж до ставлення іспанського населення, то помірні каталонці стояли більшою мірою за лінію В. Косгрейва в Ірландії, каталонці-незалежники підтримували «Sinn Fein» та їх наполегливу войовничу боротьбу проти Британії. Президенти Жeneralітету Каталонії підтримували поступ ірландців до незалежності, наприклад, з січня по червень 1922 р. в офіційному листуванні Жозефа Пуч і Кадафальча очільнику Ірландії Артуру Гріффіту вітаються досягнення ірландців.

Anastasiia Khmel

The Irish Issue in Spain's Foreign Policy: 1918-1921 (According to Documents of the Spanish Embassy in London)

Abstract: During the interwar period, the Irish struggled to gain independence (the failed 1916 uprising, the War against the Great Britain of 1919-1921, and further action to renounce dominion until 1937) in an effort to involve the international community. We have become aware of such actions in the direction of the Spanish state and the United States, as evidenced by the letters of the Spanish embassies in Washington and London. Most countries closely followed the events, not taking their side.

The Irish trend has held a special place in Spanish foreign policy since the time of Philip II (16th century), when the king twice intervened in the Irish war against the British and was defeated. The 4th century has passed since then, and Spain is closely following the events after the First World War in Ireland (as evidenced by numerous letters from Spanish ambassadors to the United Kingdom and the United States to the Spanish head of state with information about the events).

The position of the Spanish population was not so clear. Note that moderate Catalans supported the Cosgrave line and the Anglo-Irish Treaty of 1921. They opposed the civil war and the radical Republicans of Sinn Fein. Independent Catalans supported the latter and considered Sinn Fein a role model in the quest to integrate Catalonia.

The presidents of the Generalitat de Catalunya supported the Irish's progress towards independence, for example, in an official correspondence between Josep Puig i Cadafalch to the leader of Ireland from January to June 1922, Arthur Griffith welcomed the achievements of the Irish.

Documents from the Spanish Historical Archives, research by Spanish scholars on the subject, and publications in the Spanish press between 1918 and 1921 helped to reveal all these circumstances.

Keywords: Ireland, The Great Britain, Embassy, Merry del Val, Éamon de Valera, «Sinn Fein»